

Poradnik dla
**studentów i doktorantów
z niepełnosprawnościami**

CZĘŚĆ I

Finansowe wsparcie kształcenia studentów i doktorantów z niepełnosprawnością

Aby umożliwić osobom z niepełnosprawnością kształcenie na studiach oraz w szkole doktorskiej, otrzymują oni stypendia mające pokryć część dodatkowych kosztów, które ponoszą oni ze względu na swoją niepełnosprawność.

Studentom przysługuje **stypendium dla osób niepełnosprawnych** przyznawane na ich wniosek przez funkcjonujące na uczelniach komisje stypendialne. Jedynym kryterium jego przyznania jest posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności (albo równoważne: orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie wydane na podstawie art. 5 oraz art. 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).

Świadczenie to przysługuje tylko na jednym, wskazanym przez studenta kierunku studiów. Nie może go otrzymać osoba posiadająca tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera albo równorzędny (np. lekarza), a także ponownie podejmująca studia pierwszego stopnia osoba posiadająca tytuł zawodowy licencjata, inżyniera albo równorzędny.

Ponadto, łączny okres, przez który przysługuje to stypendium wynosi 12 semestrów, bez względu na ich pobieranie przez studenta, z zastrzeżeniem, że w ramach tego okresu świadczenia przysługują na studiach pierwszego stopnia nie dłużej niż 9 semestrów, a drugiego stopnia – nie dłużej niż przez 7 semestrów. Okres ten jest dłuższy o 2 semestry w przypadku, gdy student podjął jednolite studia magisterskie, których czas trwania wynosi 11 albo 12 semestrów. Co jednak istotne, w przypadku, gdy niepełnosprawność powstała w trakcie studiów lub po uzyskaniu tytułu zawodowego, stypendium dla osób niepełnosprawnych przysługuje przez dodatkowy okres 12 semestrów.

Natomiast doktorant z niepełnosprawnością otrzymuje **stypendium doktoranckie w zwiększonej wysokości**. Wysokość tę oblicza się stosunkowo przyjmując jako podstawę wynagrodzenie profesora. Aktualnie zwiększenie to wynosi 820,80 zł netto miesięcznie. Zwiększenie to przysługuje z mocy prawa, nie wymaga wniosku doktoranta, natomiast aby podmiot doktoryzujący mógł je wypłacić, musi pojąć wiedzę o niepełnosprawności doktoranta. W zależności od uregulowań wewnętrznych, następuje to poprzez złożenie stosownego oświadczenia albo doręczenie odpisu orzeczenia o niepełnosprawności.

Każda uczelnia ma także **własny fundusz wsparcia osób niepełnosprawnych**, z którego finansuje np. likwidację barier architektonicznych.

Ponadto, studenci i doktoranci z niepełnosprawnością mogą także otrzymywać świadczenia z zakresu pomocy społecznej na zasadach ogólnych. Jeśli zatem legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, a gdy niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia – także orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, mogą otrzymywać **zasiłek pielęgnacyjny** przyznawany w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego aktualnie wynosi 215,84 zł.

CZĘŚĆ II

Przemieszczanie się studentów i doktorantów z niepełnosprawnością

Studentom i doktorantom z niepełnosprawnością przysługują także **ulgi w środkach publicznego transportu zbiorowego komunikacyjnego i autobusowego**. Wysokość ulg dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami przedstawia poniższa tabela:

tytuł do ulgi	wysokość ulgi			
	osoba uprawniona		przewodnik	opiekun
	bilet jednorazowy	bilet miesięczny	bilet jednorazowy	bilet miesięczny
student lub doktorant: • całkowicie niezdolny do pracy oraz niezdolny do samodzielnej egzystencji, • posiadający znaczny stopień niepełnosprawności, • będący inwalidą I grupy	49%		95%	95%
student lub doktorant niewidomy: • całkowicie niezdolny do pracy oraz niezdolny do samodzielnej egzystencji, • posiadający znaczny stopień niepełnosprawności, • będący inwalidą I grupy	93%	93%	95%	95%
student lub doktorant niewidomy:	37%	37%	95%	95%
student dotknięty inwalidztwem lub niepełnosprawny do ukończenia 26 roku życia (uprawnienie to obejmuje wyłącznie przejazd z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny – i z powrotem)	78%	78%		78%

Pozostali studenci i doktoranci z niepełnosprawnością są uprawnieni jedynie do ulgi dla studentów i doktorantów na zasadach ogólnych w wysokości 51%. Jest ona wyższa niż ulga przysługująca osobom niewidomym zaliczonym do lekkiego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, jednak ich uprawnienie nie jest ograniczone czasowo, a ulga dla studentów przysługuje jedynie do ukończenia 26 roku życia, zaś dla doktorantów – do ukończenia 35 roku życia.

Aby studenci i doktoranci z niepełnosprawnością mogli poruszać się po drogach publicznych, także w celu dojazdu na uczelnię, mogą oni uzyskać na zasadach ogólnych **kartę parkingową**. Jednak nie każda osoba z niepełnosprawnością może ją otrzymać. W odniesieniu do osób, które ukończyły 16 rok życia, mogą ją otrzymać osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym, o ile stosowne orzeczenie zawiera wskazanie spełniania przez osobę z niepełnosprawnością przesłanek określonych w Prawie o ruchu drogowym. Jeśli chce się zatem otrzymać taką kartę, ważne jest, aby składając wniosek o uznanie za osobę niepełnosprawną zaznaczyć w nim potrzebę uzyskania karty parkingowej. Ponadto, kartę parkingową mogą otrzymać osoby zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, ale jedynie w razie ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna, a także 07-S (choroby układu oddechowego oraz krążenia) w przypadku stwierdzenia wystąpienia znacznego ograniczenia możliwości samodzielnego poruszania się.

Kartę parkingową wydaje za opłatą przewodniczący powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności. Do wniosku o jej wydanie dołączyć trzeba orzeczenie o niepełnosprawności (albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień). Do wniosku dołącza się fotografię oraz dowody uiszczenia opłat, a także przedstawia się do wzglądu oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności.

Kartę parkingową umieszcza się za przednią szybą pojazdu samochodowego, a jeśli pojazd nie posiada przedniej szyby – w widocznym miejscu w przedniej części pojazdu, w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności.

Osoba z niepełnosprawnością ma także prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej z **psem asystującym** – odpowiednio wyszkolonym i specjalnie oznaczonym, w szczególności psem przewodnikiem osoby niewidomej lub niedowidzącej oraz psem asystentem osoby z niepełnosprawnością ruchową, który ułatwia osobie z niepełnosprawnością aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Osoba z niepełnosprawnością wraz z psem asystującym ma prawo do wstępu w szczególności do budynków oświaty, szkolnictwa wyższego i nauki – oraz ich otoczenia. Uprawnienie to przysługuje również w środkach transportu kolejowego, drogowego, lotniczego i wodnego oraz w innych środkach komunikacji publicznej. Uprawnienie to nie zwalnia jednak osoby z niepełnosprawnością z odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez psa asystującego.

Status psa asystującego potwierdza certyfikat wydawany po odbyciu odpowiedniego szkolenia. Certyfikat ten wydaje uprawniony do tego podmiot prowadzący szkolenie psów asystujących, wpisany do rejestru, z którego wyciąg dostępny jest w BIP Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

CZĘŚĆ III

Zwolnienia od ponoszenia danin publicznych

Osoby z niepełnosprawnością korzystają z licznych zwolnień od ponoszenia danin publicznych: podatku od osób fizycznych (PIT), podatku od czynności cywilnoprawnych (PCC) oraz abonamentu radiowo-telewizyjnego (RTV).

Zwolnione od podatku PIT są otrzymywane świadczenia na rehabilitację zawodową, społeczną i leczniczą osób z niepełnosprawnością ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, z zakładowych funduszy rehabilitacji osób niepełnosprawnych lub zakładowych funduszy aktywności.

Ponadto, od podstawy obliczenia tego podatku odlicza się kwoty wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesionych w roku podatkowym przez podatnika będącego osobą z niepełnosprawnością lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby z niepełnosprawnościami (tzw. **odliczenie podatkowe**). Za wydatki te uważa się wydatki poniesione na:

- 1) adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności;
- 2) przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności;
- 3) zakup, naprawę lub najem wyrobów medycznych wymienionych w wykazie oraz wyposażenia umożliwiającego ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem, z wyjątkiem pieluchomajtek, pieluch anatomicznych, chłonnych majtek, podkładów i wkładów anatomicznych;
- 4) zakup, naprawę lub najem indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, oraz wyposażenia umożliwiającego ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem, niewymienionych w wykazie, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego;
- 5) pieluchomajtki, pieluchy anatomiczne, chłonne majtki, podkłady, wkłady anatomiczne, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł;
- 6) zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności;
- 7) odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym;
- 8) odpłatność za pobyt w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym;
- 9) odpłatność za pobyt opiekuna osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I grupy inwalidztwa, przebywającego z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym, w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego lub zakładzie rehabilitacji leczniczej;
- 10) odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne lub leczniczo-rehabilitacyjne;
- 11) opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł;
- 12) utrzymanie psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł;
- 13) opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa;
- 14) opłacenie tłumacza języka migowego;
- 15) kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia;

16) leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą 100 zł, jeżeli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować stale lub czasowo te leki;

17) odpłatny przewóz:

a) osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,

b) osoby niepełnosprawnej, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa – również innymi środkami transportu;

18) używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną – w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2280 zł;

19) odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:

a. na turnusie rehabilitacyjnym,

b. w zakładzie leczenia uzdrowiskowego lub zakładzie rehabilitacji leczniczej;

c. na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych,

d. opiekuna osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I grupy inwalidztwa, przebywającego z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym lub w zakładzie leczenia uzdrowiskowego, lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Wydatki te podlegają odliczeniu od dochodu, jeżeli nie zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiejkolwiek formie. W przypadku gdy wydatki były częściowo sfinansowane (dofinansowane) z tych funduszy (środków), odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy (środków) lub zwróconą w jakiejkolwiek formie.

W przypadku wydatków, na opłacenie przewodników osób psa asystującego oraz używanie samochodu osobowego nie jest wymagane posiadanie dokumentów stwierdzających ich wysokość. Jednakże na żądanie organów podatkowych podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:

1. wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika;
2. okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego.

Warunkiem odliczenia jest posiadanie przez osobę, której dotyczy wydatek:

1. orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, lub
2. decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną, albo
3. orzeczenia o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia, wydanego na podstawie odrębnych przepisów.

Prawo do odliczenia przysługuje także podatnikom, na których utrzymaniu pozostają następujące osoby z niepełnosprawnością: współmałżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice współmałżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowie, jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób z niepełnosprawnością nie przekraczają dwunastokrotności kwoty renty socjalnej w wysokości obowiązującej w grudniu roku podatkowego (w 2022 r. kwota ta wynosi 1 338,44 zł).

Ileokroć jest mowa o osobach zaliczonych do:

1. I grupy inwalidztwa – należy przez to rozumieć odpowiednio osoby, w stosunku do których orzeczono:
 - a) całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo
 - b) niezdolność do samodzielnej egzystencji, albo
 - c) znaczny stopień niepełnosprawności;
2. II grupy inwalidztwa – należy przez to rozumieć odpowiednio osoby, w stosunku do których orzeczono:
 - a) całkowitą niezdolność do pracy albo
 - b) umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Jeśli chodzi natomiast o **podatek od czynności cywilnoprawnych** (PCC), to przewidziano zwolnienie:

1. czynności cywilnoprawnych w sprawach uprawnień dla osób niepełnosprawnych,
2. osób nabywających na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe, zaliczone do grupy osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu.

Wreszcie osoby, co do których orzeczono o zaliczeniu do I grupy inwalidów lub całkowitej niezdolności do pracy lub znacznym stopniu niepełnosprawności lub trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym – są zwolnione od **opłat abonamentowych**.

CZĘŚĆ IV

Rehabilitacja społeczna studentów i doktorantów z niepełnosprawnością

Osoby z niepełnosprawnością, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, mogą uzyskać wsparcie ze środków PFRON w zakresie dostępu do usług **tłumacza języka migowego** lub tłumacza-przewodnika. Wsparcie to udzielane jest na pisemny wniosek złożony w powiatowym centrum pomocy rodzinie, do którego należy dołączyć kopię orzeczenia o niepełnosprawności. Wysokość dofinansowania usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika nie może być wyższa niż 2% przeciętnego wynagrodzenia za godzinę jej świadczenia.

Ponadto, ze środków PFRON może być dofinansowana **likwidacja barier architektonicznych**, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością. Wniosek o dofinansowanie osoba z niepełnosprawnością składa w powiatowym centrum pomocy rodzinie. O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnością, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują. Wysokość dofinansowania likwidacji barier funkcjonalnych wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Wreszcie wszystkie osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z **turnusów rehabilitacyjnych** dofinansowywanych ze środków PFRON. W celu uzyskania dofinansowania należy złożyć odpowiedni wniosek, kopię orzeczenia o niepełnosprawności, wniosek lekarza, pod opieką którego znajduje się osoba z niepełnosprawnością, o skierowanie na turnus rehabilitacyjny, a także oświadczenie o wysokości dochodu w rodzinie oraz liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym. Wniosek składa się w powiatowym centrum pomocy rodzinie. Dofinansowanie można otrzymać tylko raz w roku kalendarzowym. Wysokość dofinansowania waha się od 20 do 30 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale. W przypadku uzasadnionym szczególnie trudną sytuacją życiową osoby z niepełnosprawnością dofinansowanie dla tej osoby lub dofinansowanie pobytu jej opiekuna na turnusie może zostać podwyższone do wysokości 40% przeciętnego wynagrodzenia. Aby przyznane dofinansowanie zostało przekazane organizatorowi turnusu, musi on posiadać wpis do rejestru wojewody, a wybrany organizator i ośrodek musi być uprawnionym do przyjmowania osób z niepełnosprawnością z określonymi w orzeczeniu lub wniosku lekarskim dysfunkcjami lub schorzeniami na określony turnus. Aktualne informacje o ośrodkach i organizatorach turnusów rehabilitacyjnych, posiadających wpisy do rejestrów są dostępne na Portalu Informacyjno-Usługowym EMPATIA: <http://empatia.mpips.gov.pl/>.

Osoby z niepełnosprawnością niezdolne do podjęcia pracy, mające w swoim orzeczeniu odpowiednie wskazanie, mogą uczestniczyć w **warsztatach terapii zajęciowej**. Jest to wyodrębniona placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Celem warsztatu jest aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością oraz stwarzanie osobom z niepełnosprawnością niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacji powyższych celów służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników, poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby z niepełnosprawnością, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań.

Wreszcie, osoby z niepełnosprawnością mogą być zaopatrywane przez PFRON w **przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze**. Środki PFRON mogą być wykorzystane na dofinansowanie dla tych osób z niepełnosprawnością, które spełniają kryterium dochodowe, tj. ich średni dochód nie przekracza 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej lub 50% – na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym.

Wykaz wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie obejmuje:

- A. Wyroby medyczne wykonywane na zamówienie po amputacji lub w przypadku wrodzonego braku w obrębie stopy
- B. Protezy kończyn dolnych wykonywane na zamówienie, po amputacji lub w przypadku wrodzonego braku lub niedorozwoju w obrębie podudzia
- C. Protezy kończyn dolnych wykonywane na zamówienie, po amputacji lub w przypadku wrodzonego braku lub niedorozwoju w obrębie uda
- D. Protezy kończyn dolnych wykonywane na zamówienie, po wyłuszczeniu w stawie biodrowym lub w przypadku wrodzonego braku lub niedorozwoju kończyny
- E. Protezy kończyn górnych, wykonywane na zamówienie po amputacji lub w przypadku wrodzonego braku lub niedorozwoju w obrębie ręki
- F. Protezy kończyn górnych wykonywane na zamówienie, po amputacji lub w przypadku wrodzonego braku lub niedorozwoju w obrębie przedramienia
- G. Protezy kończyn górnych wykonywane na zamówienie, po amputacji lub w przypadku wrodzonego braku lub niedorozwoju w obrębie ramienia
- H. Ortezy kończyn dolnych wykonywane na zamówienie
- I. Wyposażenie dodatkowe do ortez kończyn dolnych
- J. Ortezy kończyn dolnych produkowane seryjnie (z wyłączeniem opasek elastycznych)
- K. Ortezy kończyn górnych wykonywane na zamówienie
- L. Ortezy kończyn górnych produkowanych seryjnie (z wyłączeniem opasek elastycznych)
- M. Gorsety ortopedyczne wykonywane na zamówienie
- N. Gorsety i ortozy ortopedyczne tułowia i szyi produkowane seryjnie
- O. Obuwie ortopedyczne wykonywane na zamówienie
- P. Wyroby medyczne wykonywane na zamówienie
- Q. Wyroby medyczne wykonywane seryjnie (np. soczewki okularowe)

Dofinansowanie następuje na wniosek złożony do powiatowego centrum pomocy rodzinie, do którego należy dołączyć kopię orzeczenia oraz fakturę określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotą udziału własnego lub inny dokument potwierdzający zakup, wraz z potwierdzoną za zgodność, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Można również wystąpić o dofinansowanie przedstawiając kopię zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz termin realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji.

CZĘŚĆ V

Rehabilitacja zawodowa studentów i doktorantów z niepełnosprawnością

Kształcenie się na studiach lub w szkole doktorskiej przez osoby z niepełnosprawnością nie wyklucza podejmowania przez nie, już w tym czasie, pracy zawodowej. Przeciwnie, czasem będzie to konieczne, aby pokryć koszty utrzymania. Wówczas studenci i doktoranci z niepełnosprawnością korzystać mogą z instrumentów państwa służących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Po pierwsze, **czas pracy** osoby z niepełnosprawnością nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo, a czas pracy osoby z niepełnosprawnością zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Osoba z niepełnosprawnością nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Stosowanie wskazany powyżej norm czasu pracy, nie powoduje obniżenia wysokości wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości. Godzinowe stawki wynagrodzenia zasadniczego, odpowiadające osobistemu zaszeregowaniu lub zaszeregowaniu wykonywanej pracy, przy przejściu na normy czasu pracy, o których mowa wyżej, ulegają podwyższeniu w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar czasu pracy do tych norm. Jednak wskazanych powyżej norm, nie stosuje się:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz
- gdy na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

Ponadto, jeżeli dobowy wymiar czasu pracy pracownika wynosi co najmniej 6 godzin, to pracownik ma **prawo do przerwy w pracy** trwającej co najmniej 15 minut, wliczanej do czasu pracy. Niezależnie od tego uprawnienia, osoba z niepełnosprawnością ma prawo do dodatkowej przerwy w pracy, którą wykorzystać może na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas takiej dodatkowej przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy.

Po wtóre, pracodawca jest obowiązany do wprowadzenia **racjonalnych usprawnień**, jeżeli pozwalają na to jego własne możliwości organizacyjne i finansowe, jak również kiedy koszty przeprowadzenia takich zmian lub dostosowań są w wystarczającym stopniu refundowane ze środków publicznych. Niezbędne racjonalne usprawnienia polegają na przeprowadzeniu koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań do szczególnych, zgłoszonych pracodawcy potrzeb wynikających z niepełnosprawności danej osoby. Racjonalne usprawnienia mogą polegać na przystosowaniu pomieszczenia (likwidacja barier architektonicznych) czy odpowiednim wyposażeniu. Pracodawca jest obowiązany zapewnić niezbędne racjonalne usprawnienia dla osoby z niepełnosprawnością: pozostającej z nim w stosunku pracy, uczestniczącej w procesie rekrutacji, odbywającej szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe, praktyki zawodowe lub absolwenckie. Niedokonanie niezbędnych racjonalnych usprawnień uważa się za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu, a zatem tworzy roszczenia odszkodowawcze.

Osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności mają także **prawo do zwolnienia od pracy** z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:

1. w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku,
2. w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

Osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje **dodatkowy urlop wypoczynkowy** w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Dodatkowy urlop wypoczynkowy udzielany jest na takich samych zasadach, jak zwykły urlop wypoczynkowy. Wymiar urlopu dla pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy ustala się proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy tego pracownika. Co istotne, z uwagi na semiimperatywny charakter przepisu przyznającego prawo do dodatkowego urlopu w wymiarze 10 dni roboczych, nie przysługuje on osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych (np. nauczycielom) lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów (np. sędziom).

Poza uprawnieniami dla osób z niepełnosprawnością, ustawa przewiduje także **uprawnienia dla pracodawcy zatrudniającego osobę z niepełnosprawnością**, mające zachęcić go do jej zatrudnienia. Są to:

- zwolnienie z wpłat na PFRON
- zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego,
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej,
- zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej,
- • dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych.

Z kolei osoby z **niepełnosprawnością podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą** korzystać mogą z:

- dofinansowania do wysokości 50 % oprocentowania kredytu bankowego,
- przyznania środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- refundacji obowiązkowych składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe albo składek na ubezpieczenie społeczne rolników – wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz emerytalno-rentowe.

Osoby z niepełnosprawnością mogą także podejmować zatrudnienie w **zakładach pracy chronionej**, a osoby zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz osoby zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną – w **zakładach aktywności zawodowej**.